Nro 153

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Piątek dnia 22 Grudnia v. s. 1822 roku.

HISZPANIJA.

Madryt dnia 2 grudnia.
(z Korrespondenta Hamburskiego)

Ostatnie posiedzenie towarzystwa *Patryotycznego* Landabura, zagaił 8letni chłopiec mową, za *wyborną uznaną*, o powinnościach wzajemnych między narodami a Królami.

Listy z *Andaluzyi* donoszą, że *Zaldivar* w ucieczce swey do *Ossuna* przybył.

Ministrowie obcych mocarstw wielokrotnie się zbierali do posła francuzkiego, i dawnieyszego posła duńskiego Hrabiego *Dernart*. Dotąd nic nie wiadomo o celu tych zgromadzeń.

Podług rapportu dowódzcy *Saragossy*, bandy fakcyonistow zupełnie są w *Arragonii* zniszczone.

Od kilku dni Królowa Jeymość znowu jest chora.

Jenerał *Morillo* z małżonką swoją często po ulicach tuteyszych przechadzki używa.

W *Manresa* w *Katalonii* nowy spisek odkryto, i wiele osób uwięziono. Z nich 25, po większey części zakonników, wkrótce rozstrzelano, a to, że się pokusili uciekać.

Jeszcze przed upłynieniem dwóch miesięcy, woysko konstytucyyne, licząc w to i milicye prowincyonalne, będzie się składało z 200.000 ludzi.

Mówią o utworzeniu woyska środkowego, którego główna kwatera w *Madrycie* i w Kastyliach będzie. Jenerał *Ballesteros* ma bydź naczelnym wodzem tego woyska.

Zapewniają, że wielu kommisarzy ztąd do *Belgiow* i *Anglii* wyjedzie, dla zakupienia potrzeb wojennych.

W prowincyach *Alava*, *Biscaya* i *Guipusca*, nie znayduje się więcey nad 100 ludzi woyska.

W prowincyi *Mancha* poymano bandę przemytników, między którymi znayduje się i morderca Landaburski.

Madryt, dnia 2 grudnia.
(z Korrespondenta Warszawskiego.)

Dziennik *Expectador*, wbrew zapewnieniom gazety angielskiey *Times*, donosi: iż dotąd nie nadeszło do *Madrytu* oświadczenie Mocarstw.

Na posiedzeniach stanow d. 27, 28 i 29 z. m. wzięto pod rozwagę uwiadomienie kommissyi względem kapitulacyi w d. 7 lipca, zawartey przez *Palarea* i *Plasencya*, dowódców zbuntowaney gwardyi. Lubo przedmiot ten mógł w naywyższym stopniu duch stronnictwa zapalić, jednakże deputowani w tey okoliczności, godność i wiele zimney rozwagi okazali. Nareszcie po dlugim rozbiorze odesłano do kommissyi to zdanie sprawy, z poleceniem, aby inne wygotowała.

Król rozkazał prowincyą Arragonią ogłosić, za będącą w stanie oblężenia. Don *Manuel Valasco* obeymuje w niey naczelne dowództwo.

WŁOCHY.

Od granic włoskich dnia 6 grudnia.
(z Gazety Warszawskiey.)

N. Król Jmć Pruski w czasie pobytu swego w *Neapolu*, zwiedził d. 23 z. m. teatr *St. Carlo*, który tego wieczora był bardzo pięknie oświecony. Dano operę *Elżbieta w Derbishire* i balet *Smierć Hipolita*. Król Pruski życzył sobie obeyrzeć ten gmach we dnie; dla tego d. 24 z. m. rano udał się tam z Królewicami i przypatrywał się machinom, tudzież innym przedmiotom kunsztu.

Słychać o wniosku, podanym kongresowi przez pewną znakomitą osobę, względem zabezpieczenia nadal kupieckich okrętow mocarstw chrześciańskich od napadu krajow barbaryyskich, tudzież zniesienia zwyczaju kilku mocarstw europeyskich, dawania corocznie podarunkow rządowi algierskiemu, tunetańskiemu i trypolitańskiemu, niemniey cesarstwu marokańskiemu.

Podług ostatnich doniesień z *Ankony*, Hrabia *Mataxa*, tudzież inni posłowie greccy, znaydują się ciągle w tém mieście. Bezzasadną więc jest wiadomość o ich wyjeździe z państwa kościelnego.

Herszt rozboyników neapolitańskich *Castellunjo*, który chciał zabić ścigającego go pólkownika austryackiego *Corello*, został otoczony, schwytany i w *Foggii* rozstrzelany. Dwu zaś towarzyszów jego raniono.

Korrespondent hamburski zawiera ze Włoch pod 1 grudnia: „Oyciec ś. Arcy-biskupa Ikoniyskiego, Piotra *Caprano*, mianował sekretarzem kongregacyi stosunkow zewnętrznych kościelnych. Odnawia się pogłoska o Związku Włoskim. — Podług prywatnych wiadomości, artykuły handlu szwaycarskiego, do Lombardyi przeznaczone, mają otrzymać zapewnienie pewnych dobrodzieystw. — Podług listow z *Genui*, Xiążę *Wellington* w nocy z 22go na 23ci, bardzo spiesznie przez *Turyn* do *Francyi* przejeżdżał.

TURCYA.

Stambuł dnia 11 listopada.
(z Gazety Warszawskiey.)

Los *Halet* Effendego, sprawił w *Pera* wielkie wrażenie. Jemu naywięcey przypisać należy przyjacielskie przyjęcie Pana *Ottenfels*, internuncyusza austryackiego, a poźniey okaże się, czyli z jego upadkiem, zmieni się polityka turecka. Nie wiadomo jescze, co się stało z małżonką i dziećmi straconego kaymakana.

Jedna z gazet niemieckich donosi z powodu zrzucenia *Haleta* Effendego, co następuje: „Wielki Wezyr został przez janczarów znieważony, którzy żądali głowy jego i *Haleta* Effendego. W chwili przestrachu przywołał W. Wezyr janczarow, zostających pod dowództwem *Ibrahima* baszy, a stojących obozem pod *Bujukdere*; zkąd przyszło do krwawey bitwy, lecz janczarowie odnieśli zwycięztwo. Słychać także, iż janczarowie wielu jescze ofiar domagają się od Sułtana.

Belgrad dnia 26 listopada.
(z Gazety Warszawskiey.)

Onegday przybył do Baszy tuteyszego tatar, który przed 6cią dniami wyjechał do *Stambułu*, miał przywieźć wiadomość, iż w *Stambule* wybuchnął bunt ludu i janczarów, w którym *Halet* Effendi, *Berbes* basza i Wielki Wezyr utracili życie, a inni ministrowie zostali wygnani do Azyi. Wiadomość ta potrzebuje potwierdzenia.

Od granic tureckich, dnia 2 grudnia.
(z Gazety Warszawskiey.)

Zbuntowani janczarowie w *Adryanopolu*, zamordowali tam Muftego *Ayan*, tudzież wszystkich przyjaciół *Haleta*; a grekow szanowali.

Odebrano ważne wiadomości z Idryi pod dniem 23 listopada. Okręty kupieckie greckie ści-

gały wielką flotę turecką aż do *Tenedos*, i z niecierpliwością przypatrywały się nieprzyjacielowi, stojącemu tam na kotwicy. Ciż sami maytkowie, którzy byli sprawcami okropnego losu pierwszego kapitana Baszy, przedsięwzięli drugą śmiałą wyprawę. Admirał dał im pozwolenie, i 17 walecznych greków, mających na swoim czele niejakiego *Mejauly*, przybliżyło się dnia 10 listopada o godzinie 7 wieczorem z palnemi materyałami do okrętu admiralskiego tureckiego. Już turcy przeczuwali grożące im niebezpieczeństwo, gdy *Mejauly* własną ręką rzucił ogień na materyały palne. Skutek jego zamiarów był świetny; kapitan Basza i 2500 turków, będących na okręcie admiralskim, wylecieli na powietrze. Przestrach ogarnął turków, z którego korzystając grecy, zdobyli fregatę o 36 działach. Tak więc w ciągu jednego roku zginęło 3 kapitanów baszów, z których jeden umarł na zarazę, a dwu wyleciało na powietrze. Ostatni, podług doniesień gazet chrześciańskich, był bardzo biegły, i dowodził już dawniey pod sławnym kapitanem Baszą *Husseinem* w Egipcie, w czasie wyprawy anglików przed 24 laty. Z powodu tego wypadku wielka radość panuje w Idryi, tym bardziey, iż korweta angielska, która grecką banderę obok swojey zatknęła, przywiozła tam naypierwiey tę wiadomość.

Semlin dnia 2 grudnia.

(z *Gazety Ryzk. Zuschauer.*)

Względem poźnieyszych wypadków w *Stambule* nie mają jeszcze dokładnych wiadomości w *Belgradzie*. Basza nie ma, ani jednego ztamtąd tatara: jednakże przez *Nissę* odebrał wiadomość, o którey nayściśleysze milczenie zachowuje. Wszakże z *Nissy* dochodzą tu prywatne listy pod 30 listopada, wyrażające, że tam przybył tatar, który tylko ogólną wiadomość przywiózł, że w *Stambule* i *Adryanopolu* panuje wielka niespokoyność; że partya *Halet* Efendego została zwaloną; i że janczarowie rolę naywyższą panów grali. Ważnem jest atoli podług tych doniesień, że rozhukani janczarowie w *Adryanopolu* odjęli życie *Muftemu Ayan* i wszystkim stronnikom *Haleta*, między którymi nie ma żadnego greka.

A N G L I A

Londyn, dnia 6 grudnia.

(z *Korrespondenta Warszawskiego.*)

Margrabia *Londonderry* mieszka ciągle w *Footscray*, i żyje w oddaleniu od wielkiego świata.

Cena skur surowych i kory dębowey znacznie się u nas podniosła, dla wielkiego odbytu tych przedmiotow.

Jeden znakomity anglik udał się do *Madrytu*, w celu założenia poczty morskiey z *Portsmouth* do *Bilbao*, za pomocą statkow parowych, co ułatwi trudności, jakich dotąd doznawał związek lądowy przez Francyą.

Nadzieja, że wyspa *Kuba* zostanie osadą angielską, utrzymuje jescze nieco papiery zachodnio-indyyskie w mierney cenie.

Londyn dnia 7 grudnia.

(z *Gazety Ryzk. Zusch.*)

Nalegają mocno, ażeby na następném posiedzeniu parlamentowém zniesiono nowy akt o małżeństwach.

Zawiązujące się towarzystwo do założenia podziemnych kanałów na ulicach, ma podać plan swojego przedsięwzięcia parlamentowi do rozpatrzenia, zwłascza, żeby mogło bez zdeymowania bruku dostać się do wod i do wszystkich ryn ulicowych.

Zgromadzenia ministeryalne przeszłe tak były naglące, że nawet w *Chancery* przerwano obrady.

W *New York* ma bydź założona wielka publiczna szkoła klassyczney literatury, na wzór akademii w *Edymburgu*.

P O R T U G A L I A.

Lisbona, dnia 21 listopada.

(z *Korrespondenta Warszawskiego*).

Dnia 15 b. m. odbyło się pierwsze posiedzenie junty przygotowawczey do stanow zwyczaynych roku przyszłego. Pan *Brancamp da Sobral* przełożył w krótkiey mowie, że stany na przyszłych obradach, powinny potwierdzić i ustalić postanowienia, przez ich poprzednikow uchwalone. Na dwu poźnieyszych zgromadzeniach odczytano rozmaite protokuły odbytych wyborow, a na sessyi następującey, doniosł stanom sekretarz izby, o śmierci jednego z naygorliwszych patryotow, Pana *Manuel Fernandez Thomas*. tegoż dnia zmarłego. Należał on do liczby założycielow *wolności* portugalskiey, i był deputowanym z prowincyi *Beira*. Po tey smutney nowinie, która wszystkich zmartwiła, przystąpiono do mianowania prezesa. Wybor padł na Pana *Jorre Joachima Terceiro de Moura*. Następnie prezes, sekretarze, ministrowie i t. d., udali się wszyscy do kościoła katedralnego, dla złożenia przysięgi; po czem prezes ogłosił stany za prawnie obrane, i wybrano deputacyą, aby o tem Monarchę uwiadomić. Dnia 1 grudnia ma nastąpić rozpoczęcie obrad.

(z *Gaz. Warsz.*) Jedna z tuteyszych gazet umieściła następującą notę, którą Pan *Canning* podał sprawującemu interessa portugalskie w *Londynie*: „Niżey podpisany otrzymał rozkaz oświadczyć, iż podług nayświeższych wiadomości, które rząd angielski odebrał, nic nie usprawiedliwia obawy Króla Jmci Portugalskiego i ministrów jego, względem napadu półwyspu. Niżey podpisany nie omieszkiwa zapewnić Króla Jmci Portugalskiego, iż Król Jmć Wielkiey Brytanii, nigdy obojętnie uważać nie będzie zamachu na niepodległość Portugalii, lecz owszem zawsze będzie gotów dać Portugalii opiekę, jakiey sprzymierzony narod ma prawo spodziewać się.“

Lisbona dnia 22 listopada.

(z *Gaz. Ryzk. Zuschauer.*)

Wyszedł dnia 24 października przez Króla Jmci ogłoszony wyrok stanów Kortez, w 46 artykułach, tyczący się zniesienia wielkich przeoratów trzech rycerskich zakonów, oraz zmnieyszenia i ograniczenia klasztorów płci obojey. Podług 1 artykułu, znoszą się wielkie przeoraty trzech rycerskich zakonów *Chrystusa Pana*, ś. *Benedykta Avis*, i ś. *Jakuba mieczowego*, a dochody z nich obrócone będą na wydatki państwa. Teraźnieysze wielkie przeoraty mają pozostać przy zupełney swey godności, a jeśli względem nich nastąpi jakie postanowienie, corocznie otrzymają 3,000 krusad, razem ze wszystkiemi publicznemi dochodami, które ciągle pobierać będą. 2) Prałaci klasztorni tych trzech: w *Thomarze*, *Avis*, i *Palmeli* będących zakonów, mają bydź każdego razu na trzy lata z klasztornych braci przez Króla, jako stałego administratora tych zakonów, mianowani, a jako tacy nie będą mieli żadnych dochodów, ale sprawować będą urząd duchowny do czasu, nim nie nastąpi apostolska bulla znosząca. 3) Bracia zakonni mają nadal pobierać połowę swey porcyi, a z drugiey połowy corocznie rządowi zdadzą rachunek. Podług 6 artykułu, w *Koimbrze* będące woyskowe kolegia wspomnionych trzech zakonów kassują się; natomiast z dotychczasowego ich uposażenia ma bydź utworzone kolegium uczone dla teraźnieyszych stypendyaryuszów i przy uniwersytecie utrzymywane. Podług 7 artykułu, liczba klasztorów reguły *Wszystkich świętych*, *ś. Augustyna*, *ś. Benedykta*, *ś Bernarda*, *ś. Hieronima*, *ś. Brunona*, *ś. Jana Ewangelisty*, *ś. Pawła Pustelnika*. *Zakonu Kaznodzieyskiego*, *Karmelici*, *Trynitarze* i innych, do 89 zmnieyszoną została.

F R A N C Y A.

Paryż dnia 9 grudnia.

(z *Gazety ryzkiey Zuschauer*)

Gazeta *Quotidienne*, zawiera następujący bardzo ciekawy artykuł: „Na widok żołnierzy wiary, bez broni i amunicyi, a zawzięcie przez *Minę* ściganych, woyska nasze *zniecierpliwione nieczynnością*, ruszyć chciały. Samo tylko nadspieszenie jenerała zdołało je strzymać. Kilka minut jescze, byłoby już zapoźno, i wielkie pytanie o woynie lub pokoju, *nasiby żołnierze mieli zasczyt rozstrzygnąć*. Dzisieyszy dziennik paryzki zapytuje: czyli ta gazeta wyraźnie żołnierzy do nieposłuszeństwa nie zachęca?

Kuryer francuzki dowiedział się, że niezgoda

zdań, w tuteyszey radzie panująca, widocznie się postrzedz dała, na obu naszych pełnomocnikach w *Weronie*: *Chateaubriand* mocno obstawał za utrzymaniem pokoju, a *Montmorency* za woyną. Widocznie się też okazuje, że nasze przygotowania do woyny, w rzeczy samey nie bardzo jeszcze postąpiły, osobliwie, jeśliby się na nich polegające przedsięwzięcia tak rychło rozpocząć miały.

Paryż dnia 11 grudnia.

(*z Gazety berlińskiey.*)

Dnia 9 Król Jmć pracował z P. *Villéle*, a wieczorem wysłano gońca do *Madrytu*.

Umiarkowanie, jakie Pan *Villéle* przy układach spraw hiszpańskich okazał, znayduje u wszystkich światłych ludzi pochwalę, i zdaje się, że ten minister zjednał sobie zaufanie u Króla; utrzymują nawet, że jego widoki pokoy na celu mające, większość za sobą znaydą. Według tego można już zrozumieć artykuł *dziennika sporów* z dnia 9 i że go *Monitor* co do słowa powtórzył. Ale te artykuły nie pomagają do objaśnienia zapytania względem woyny i pokoju: bo kto może zaręczyć, a żeby jutro rzeczy znowu nowey nie przybrały postaci; a Monitor, zamiast pokoju, woyny nie zwiastował.

Dla odmienności opinii w ministeryum między dwoma partyami, jedną która jest za pokojem, a drugą za woyną, podniosły się papiery skarbowe. Pierwsza partya większego pola nabyła. Do tego się rzeczywiście przyczyniła ta okoliczność, że Monitor umieścił tylko długi artykuł niedawno wspomnionego dziennika, ale nietak bardzo długą i żarliwą odpowiedź gazety *Etoile*: i że sam przez się nic więcey do zrozumienia nie dał. Co wszakże równie jak i milczenie innych dzienników ultrystów o tym przedmiocie, dostatecznie w tym razie jest objaśnione, że żaden z nich z upodobaniem nie może patrzyć na spadanie skarbowych papierów; czego wszakże uniknąć nie będzie można, za okazaniem się nieżyczliwey dla Hiszpanii wróżby.

Dnia wczoraysżego ministrowie byli u Margrabiego *Lauriston*.

Słychać, że zakonnicy hiszpańscy, którzy się do Francyi schronili, na utrzymanie się swoje dostaną miesięcznie po 50 franków. W podróży na milę francuzką dostają po 80 centimow.

Hrabia *Pozzo di Borgo*, po swoim powrócie z *Werony*, 26 t. m. miał pierwsze wysłuchanie u Króla.

Xiążę *Wellington* stanął u posła angielskiego.

Między światłymi rojalistami, codziennie wzrasta słuszna obawa, że stronnicy *Bonapartego*, tak ci, co do zapalonych ultrystow przeszli, jako też i ci, co się pod chorągwią liberalistów ukrywają, niczego bardziey skrycie nie życzą, jako woyny z Hiszpanią; byleby tylko takie wypadki nastały, któreby im posłużyły do osiągnienia swego fanatycznego celu, obawa, która nawet dla rozsądnych liberalistów jest widoczną.

Xiądz *la Mannais* podał do gazety *Drapeau Blanc* długi i ciekawy artykuł o świętem przymierzu, w którym dowieść usiłuje, że ten związek nie może mieć żadney wagi i bydź wykonanym, dopóki wysocy Sprzymierzeńcy nie zbliżą się do rzeczywistey jedności w wierze. Kończy temi słowy: „Jeśli ma kiedy rewolucya ustać, to może tylko nastąpić u stop Krzyża, który, ręka naywyższego kapłana, oycowską swą władzą, wpośród Europy postawi.“ Nakoniec z jedney strony z naywiększym zapałem utrzymuje sprawę greków, a z drugiey radzi krucyatę do Hiszpanii.

Dziennik Sporów ogłasza następujące literackie uwiadomienie: „W tey chwili, w którey wszystkich oczy są obrócone na Hiszpanią, z naywiększą chciwością czytają, co o tym kraju, mianowicie pod czas wtargnienia francuzów w r. 1808 pisano. Przypominamy dawniey już znajome sławne dzieło: Pamiętniki P. *Negelin*, Leytenant majora gwardyi *Monsieur*. Nigdzie nie znaleźliśmy odmalowanego żywszemi kolorami obrazu trudności w każdym rodzaju, które za każdym krokiem wstrzymują woysko, postępujące w kray ten osobliwszy. Opisanie odwrótu marszałka *Sulta* jest bardzo ciekawe. Zalecamy dzieło wszystkim, chcącym się dowiedzieć, co to jest wypowiedzieć woynę Hiszpanii.

We względzie niepodobieństwa wypowiedzenia woyny z naszey strony dziennik jeden czyni uwagi: „Potrzeba tylko zastanowić się, że my rzeczywiście ani 30,000 ludzi na całey linii, od *Bajonny* do *Perpignan*, nie mamy; i że to woysko nie tak jak na wtargnienie jest rozdzielone i organizowane, niema ani magazynów, ani środków transportu. A ci którzy wiedzą, jak ciężko wszystko to sporządzić; przypomną sobie, że podczas pierwszey woyny, armija wschodnio-pireneyska, która pod murami *Figueras*, wstrzymać się musiała, pomimo swych zwycięztw i z hańbą cofać się byłaby przymuszoną, właśnie dla tego, że jey zbywało na środkach przewozowych, gdy tym czasem pokoy w Bazylei nastąpił; wiedzą, że w czasie odwrótu marszałka *Sulta*, na utrzymanie 50,000 pod Bajonną, rekwizycye aż do *Dordogne* i obudwóch *Sevres* rozciągnąć potrzeba było; widać jak mało środków ta granica podaje i jak trudno jest pierwsze tam potrzeby sprowadzić: ci przekonają się, że ministeryum wszystkich tych przygotowań od kilku miesięcy zaniechało, i nigdy nie miało myśli przedsiębrać woyny.

W piątek 15. Talma będzie grał raz ostatni i to na swóy benifis, cena mieysc podniesiona na 5,8,12,18,25 fran.

W Martynice wybuchnęła rewolucya, którey ofiarą stało się wiele familiy; schwytano trzydziestu uzbroionych negrów i rozstrzelano. Dnia 19 spokoyność przywróconą została.

Paryż dnia 11 grudnia.

(*z Korrespondenta hamburskiego.*)

Xiążę *Wellington* w przejeździe swym przez *Lyon* dnia 6, bardzo uroczyście był przyymowany; wymówił się jednak od przyjęcia straży honorowey, i tyle tylko zabawił, ile potrzeba było czasu na obeyrzenie osobliwości tego miasta.

Wczora o godzinie 4tey w pałacu sprawiedliwości pożar wybuchnął, ale prędko ugaszony został.

D. 28 z. m. wyszły instrukcye do posła francuzkiego i wyjechało trzech sprawujących interessą wielkich Mocarstw ztąd do Madrytu. Zawierają się w nich warunki, pod jakiemi związki z Hiszpanią utrzymane bydź mogą. Należy oczekiwać, jakie sprawią wrażenie mające się robić układy.

Rozumieją tu, że teraźnieysze Stany Nadzwyczayne będą się starały czas zyskać, przez odesłanie do Zwyczaynych Stanow po odpowiedź na propozycye dworów sprzymierzonych; a tym samym znalazłyby się w możności przysposobienia środkow do obrony kraju. Na tę przewłokę z naszey strony nie nastąpi zezwolenie. Naybardziey zaś, zdaje się, że więcey tam jest życzenia, względem utrzymania pokoju, aniżeli nadziei. Ciągle jedna partya jest za woyną, chociaż na ten raz owa gazeta, w którey głos naszego prezydenta rady ministrów i ministra skarbu przemawiać zdaje się, męztwo katalończyków znowu nieco ożywiła.

Perpignan dnia 30 listopada.

(*z Korrespondenta Hamburskiego.*)

Bardzo wiele podróżnych, którzy do *Barcellony* jechać mieli, wodą się puścili, gdyż gościńce są bardzo niebezpieczne.

Cytadella Urgelska ma bydź bardzo mocno działami osadzona, ale nie na długo w żywność opatrzona.

W *Barcellonie* powszechna jest radość ze zwycięztw *Miny*.

B r e z y l i a.

Rio Janeiro dnia 25 września.

(*z Korrespondenta Warszawskiego.*)

Przysposabiają tu wszelkie środki obrony na przypadek napadu portugalczyków. Rząd w tym celu pożyczył od kupcow 400,000 mil, reissow (12,900,000 zł. pol.). Zaciągniono 8,000 ludzi z miasta i okolic, a rząd ciągle się trudni powiększeniem tey liczby. Urządzone także zostaną dwa okręty wojenne, a brzegi morskie, gdzie łatwiey

wyiądować, oszańcowane będą. Już około 400 europeyskich portugalczyków wsiadło na okręty. Rząd nasz połączyć chce pod swoję władzę 19 prowincyy. Jedną z pierwszych czynności kongressu brezyliyskiego będzie, zniesienie handlu niewolnikami. W r. 1821 zakupiły nasze okręty w Afryce 45,507 negrów, z których tylko 38,102 żywych przywieziono! Liczba do innych portow brezyliyskich zakupywana, jest niezmierna. Wolność druku tak tu jest nieograniczona, jak w Stanach Zjednoczonych. Pod dawnieyszym rządem i w czasie przytomności Króla wychodziła tu jedna gazeta, teraz wychodzi ich 12.

PRUSSY.

Berlin dnia 10 grudnia.

(z *Gazety Warszawskiey*).

Gazeta królewiecka umieściła odezwę do mieszkańców, aby uczęszczali na teatr: bo inaczey dyrekcya będzie zniewoloną opuścić miasto wśród zimy, i gdzieindziey szukać sposobu do utrzymania swego.

Czytamy w gazecie tuteyszey, iż *Lucyan*, który sam jeden z braci *Napoleona* nie dał się uwieść blaskiem znikomego szczęścia, mimo wielkiego majątku, żył bardzo oszczędnie. Gdy ktoś oświadczył ztąd swoje podziwienie, rzekł *Lucyan*: „*Belizar* musiał żebrać, Król *Lear* kryć się w lasach szkockich, a tyran Syrakuzański bydź nauczycielem szkolnym w *Koryncie*. Lękam się, aby kiedyś czterey bracia moi, którzy teraz są Królami, schowawszy swoje korony w tłomoczku, nie szukali u mnie przytułku.

Dnia 17. W kraju naszym (pisze gazeta berlińska) okazują się pomyślne skutki urządzeń mających na celu wzrost rolnictwa. Panszczyzna wiele kosztowała tego, kto ją odrabiał; mało zaś, a często nawet nic nie przynosiła korzyści temu, dla którego była przeznaczona. Z tysiącznych przykładów jeden następujący przytaczamy. Wieś *Kleinitz*, w obwodzie Rejencyi Lignickiey, miała 48 chłopów odrabiających pańszczyznę, z których każdy codzień, oprócz niedzieli, dwoma końmi dworowi służyć obowiązany. Musiał więc chłop trzymać parę koni i parobka jedynie do usług dworskich. Teraz wyrachowano, iż 7 koni i 4 parobków, których utrzymanie chłopi wynagradzają dziedzicowi, tyle zrobić może, co dotąd 96 koni i 48 parobków robiło; nadto dziedzic i ten jeszcze ma pożytek, iż zamiast dawnieyszey lichey roboty, ma teraz dobrą. Wyznaczenie gruntów chłopskich w jedném mieyscu, i uwolnienie ich od obowiązku paszenia cudzego inwentarza, są także bardzo dobroczynne. Każdy gospodarz włościanin ma dom w środku swego gruntu.

AUSTRYA.

Wiedeń dnia 12 grudnia.

(z *Korrespondenta Warszawskiego*)

Dostrzegacz Austryacki donosząc o śmierci Xięcia *Hardenberg*, tak mówi: „Imie jego nigdy nie będzie u nas wspominane bez uwielbienia i wdzięczności: gdyż on był jednym z pierwszych założycieli ścisłego związku między Austryą a Prusami; a wierna stałość, z jaką ten dla obu państw jest korzystny, dla spokoyności Niemiec i pokoju Europy, tak ważny związek aż do ostatnich dni swojego życia utrzymać i ściśleyszym uczynić pragnął, zapewnia mu mieysce między naybiegleyszymi i naybardziey dobroczynnymi ludźmi stanu, naszych czasów.

NIEMCY.

Od brzegów Menu dnia 9 grudnia.

(z *Gazety Warszawskiey.*)

Pewny członek pierwszey izby badeńskiey oświadczył, iż w niey arystokracya powinna mieć przewagę, co dało powod do żwawych sporów.

Dnia 28 z. m. dało się także w *Sztrazburgu* uczuć trzęsienie ziemi o tey samey godzinie, co w *Sztuttgardzie.*

W Hainbergu, niedaleko *Akwizgranu*, w ogrodzie aptekarza *Vogt*, w maju roku bieżącego zasiano trzcinę cukrową, która rosnąc na wolném powietrzu, w końcu października zupełnie doyrzała. Zdarzenie to wskazało wielu botanikom nadzieję, iż możeby przy gorliwém pielęgnowaniu, trzcina cukrowa upowszechniła się w Europie.

Mechanik *Hespe* w *Hannowerze* wynalazł machinę do jeżdżenia, którą nazwał *Hespiną*; jest lepszą od tak nazwanych *Drezynek*: bo nie trzeba popychać się nogami, i utrzymywać równowagi ciała.

Na kępie jeziora konstancyeńskiego zwaney *Reichenau*, jedna jabłoń miała już d. 5 lipca r. b. doyrzałe owoce; lecz grad je otłukł; znowu potém rozkwitła, i w końcu października powtórnie doyrzały owoc wydała. Większe z niey jabłka ważą 4 do 5 łotów.

D. 11. Odebrane w *Frankforcie* listy z *Werony*, donoszą o kończącym się tam kongresie i wzmiankują o nowym, który się na wiosnę ma odprawić w *Lunewillu*, a na którym mają być także Królowie francuzki, hiszpański i portugalski.

SZWECYA.

Sztokolm dnia 3 grudnia.

(z *Gazety Warszawskiey.*)

Gdy d. 27 z. m. Król nasz wracał z *Chrystyanii* do tuteyszey stolicy, został powitany przez Barona *Lovisin*, dowódcę osady, i uczdników mieskich. Baron *Edelcreutz*, naczelny gubernator, miał przy bramie tryumfalney mowę, na którą Król łaskawie odpowiedział. Tłumy ludu cisnęły się dla oglądania ukochanego Monarchy, który jechał powoli przez oświecone ulice wśród radośnych okrzyków. Nazajurz oficerowie tuteysi złożyli Królowi hołd uszanowania. Hrabia *Suchtelen*, poseł rossyyski, był na obiedzie u Króla, z synem swoim, który jest jenerałem majorem w woysku rossyyskiém. Wieczorem był wielki bal u dworu, z powodu imienin Królewica następcy tronu.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

(z *Gaz. ryzk. Zusch.*) W samym *Wiedniu* papiery austryackie bardzo spadły, gdyż rząd postanowił, co miesiąc bankowi po 3 miliony na wypłatę wydawać, teraz zaś nowe obligacye wydać i prawie podług proporcyi miesięczney wypłaty.

We Francyi wyszło właśnie urządzenie ministra woyny, ażeby bez względu na lata służby, francuzcy oficerowie mieli pierwszeństwo przed oficerami najemnych woysk szwaycarskich.

W stolicy rządu greckiego ma wychodzić nowa gazeta.

Król Jmć Pruski postanowił za powrótem swoim do Rzymu, kilka dni tam zabawić, a potem na dzień 15 grudnia w *Weronie* stanąć. — W *Weronie* nawet mówiono, że Król neapolitański d. 8 grudnia opuszcza to miasto, i nie do swoich krajów, ale do *Wiednia* jedzie. Ten Monarcha miał już podpisać ważne urządzenie, względem przyszłego sprawowania swego państwa.

Lord *Strangford* ma w Korfu wsiąść na okręt do *Stambułu*. Jenerał *Maitland* w Korfu nie długo się zabawił, ale spiesznie drogę przedsięwziął do *Malty*. Piszą, że rada ministrów w Neapolu, na którey Xiążę *Kalabryi* prezyduje, ma w prawdzie mało nadziei, że obce woyska z królestwa wyydą, jednakże pracuie z nayw iększą gorliwością nad nową organizacyą woysk neapolitańskich.

Słychać, że pierwszym przedmiotem zatrudnień związku niemieckiego będzie, utworzenie woyska związkowego. Seym powierzy dowództwo nad tem woyskiem, austryackiemu, pruskiemu, lub bawarskiemu jenerałowi.

Kurs wileński na assygnaty od dnia 18 grudnia: rubel srebrny 3 rub 78 kop., czerwony złoty nowy r. 11 kop. 53, stary r. 11 kop. 34, imperyał r. 39 kop. 70.

Wolno drukować F. N. Golański Czł. Kom. Cenz. — w Wilnie w Drukarni Redakcyi.

DODATEK DO GAZETY KURYERA LITEWSKIEGO N. 153.

Wilno dnia 22 Grudnia Roku 1822 v. s.

Prenumerata.

Dziennik Medycyny, Chirurgii i Farmacyi wydawany będzie i w roku następnym 1823.

Wychodzić będzie co trzy miesiące jeden, w dnin ostatnim marca, czerwca, września i grudnia. Cztery numera składać będą tom z regestrem ogólnym.

Prenumerata na rok cały 1823 kosztuje bez poczty rub. sr. 4, a z pocztą rub. sr. 5 kop. 50. Prenumerata przyymuje się w Wilnie u JP. Macieja Szulca aptekarza, podskarbiego Towarzystwa i Kaw., na ulicy Niemieckiey; tudzież w Xięgarni Uniwersyteckiey u JP. Zawadzkiego; u JP. Moryca; w Redakcyi Kuryera Litewskiego u JP. Marcinowskiego Kaw. i w Expedycyi Gazetney Litewskiego Pocztamtu, a w innych miastach w Kantorach i Expedycyach pocztowych.

---

1. Do Kantoru nasion JPana J. H. Zigra w Rydze, u którego jak wiadomo znaydują się ciągle naylepsze gatunki i za umiarkowaną cenę wszelkiego rodzaju ekonomicznych nasion, przyszedł świeży transport, których Preys Kuranty czyli Katalogi wkrótce ogłoszonemi zostaną.

Przedaż Domu.

2. *Od Mińskiego Gubernialnego Rządu ogłasza się, iż byłego dziśnieńskiego mieskiego Głowy Sylwestra Ljednika żony Heleny Ljednikowey na uzyskanie liczący się na jey mężu skarbowey po części prowiantskiey należności 1319 rub. 20 kop. assygnacyami, będzie się przedawać drewniany dom ze wszystkiemi do niego przynależnościami, oceniony 675 rub. 46 kop., położony w mieście Dziśnie; a zatém życzący kupić pomieniony dom, zechcą jawić się do tego Rządu na terminy: 1szy teraź. 1822 roku grudnia 28, 2gi następnego stycznia 8, a 3ci i ostatni od dnia pierwszego wydrukowania w publicznych Sanktpetersburskich albo Moskiewskich wiadomościach, które poźniey uczynione będzie, we 3 miesiące; opisanie takowego domu, i kondycye do targow, okazane będą życzącym, po ich zjawienia się do Rządu. Grudnia 14 dnia 1822 r. Sekretarz F. Arcimowicz.*

Ostrzeżenie.

2 *Sąd Główny Litewsko Wileński 2go Departamentu Wremiennego, po przywołaniu sprawy kredytorow zeszłego Josiela Eliaszowicza obywatela miasta Wilna w porządku konkursu stopniem apellacyi po dekrecie Ziemskim Wileńskim r. 1814 Junii 19 dnia zapadłym wprowadzoney; z odbytych od kredytorow jako też od sukcessorow zeszłego Josiela głosów, znaydując że na dekrecie Ziem. Wileń. Liczni byli kredytorowie; a z tych w Sądzie Głównym nie wielu oświadczyło stanności; co dla niewiadomości odległe mieszkających następować może; przy tym znaydując, że od Sądu Ziem. Wileń. nie wszystkie przysłane zostały potrzebne do tey sprawy annexa; do zyskania przeto onych zostanawiając sprawę, zaraz postanowił obwieścić wszystkich kredytorów zeszłego Josiela Eliaszewicza: iż po uzyskaniu dalszych annexow sprawa z tegoż samego aktoratu do oczewistego rozsądzenia wziętą będzie, w skutek jakowey rezolucyi dla powszechney wiadomości przez Gazetę Kuryera Lit. ninieysze czyni się ostrzeżenie. Dat roku 1822 decembra 18 dnia. Zgodno z wyrokiem Sekretarz Wacław Klukowski.*

Takową awizacyą wolno drukować. Józef Puzyna Sądu Gł. Assessor.

Sąd Podkomorsko-Exdywizorski.

2. *Sąd Podkomorsko Exdywizorski, w sprawie Stanisława Bohana, b. Sędziego Ziem. Upit. dziedzica majątku Lnkowca, na dzień 20 listopada w tymże majątku, dla ukończenia dzieła z jego kredytorami i pretensorami zebrany; po bezskutecznym przez dni kilka na ich stanność oczekiwaniu, dla oszczędzenia massy funduszu, sądy swoje do dnia 2 stycznia następnego 1823 roku, odłożyć był obowiązanym, a w skutek zapisaney rezolucyi, ninieyszą ostateczną wydaje awizacyą, że w dniu 15 tegoż miesiąca, sprawę do nanowy weźmie i amissyą na niestawających zapisze. Sądu Exdywizorskiego Regent Jan Jasiński.*

Ze wolno drukować poświadczam. Augustyn Kordzikowski, Sędzia Ziem. Upit. i Exdywizor.

Uwiadomienie.

2. *Niżey podpisany rozpocząwszy rzemiosło professyi rękawicznikóm właściwe, i mając już wygotowane rozmaite zamszowe roboty, podaje do wiadomości, że ktoby tych z Publiczności potrzebował może one nabydź za pomierną cenę w mieszkaniu przeze mnie zaymującym się w domie po Jocherach dziś W. Lachowiczowey w Wilnie pod N. 198 na ulicy Zamkowey położonym. Jan Strous.*

Wolno drukować. Wincenty Malinowski B. M. W.

Arendowna tenuta.

3 *W Wileńskiey Skarbowey Izbie dnia 18, 19 i 20 teraźnieyszego miesiąca, będą się odbywać targi na oddanie w 3letnią tenutę w mieście Wilnie mieskich miar i wag; a zatem życzący wziąć w tenutę pomienione wagi i miary zechcą jawić się w Skarbowey Izbie z dostatecznemi kaucyami dla wyyścia z nimi w targi i zawarcia na osnowie prawa kontraktu. Sekretarz Łazarowicz.*

---

3. *Sąd Główny Departamentu 2go Gubernii Lit. Grodzieńskiey zawiadamia interessowane osoby, że w celu przyśpieszenia dla stron wyroku, w sprawach do tego Sądu wprowadzonych przedsięwziął poświęcić czas wakacyiny, z datty 20 grudnia teraźnieyszego roku do dnia 20 februaryi następnego 1823 roku, na wołanie aktoratow z regestra obligowego i sądzenie spraw sledztwiennych; gdyby więc takowe postanowienie do wiadomości stron doyść mogło, i gdyby te mieli należytą w swych działach gotowość, o tem przez Gazetę ogłasza. Datt Grodno decembra 8 dnia 1822 roku, Zasiadający i Kawaler Röszczyc. Marcin Kamieński Sekretarz.*

---

3. *Jan Wielcki Adwokat Subseliow Pru Słonimskiego, od lat czterdziestu ciągle pełniący ten obowiązek, w niedawnym czasie świat ten pożegnał, papiery po nim pozostałe zlokowano w Kan-*

cesaryt Ziemskiey Słonim. o sprawy jakie promowował, zapisane na odkładzie do kadencyi Trzykrólskiey następnego 1823 roku; o czem, iżby ci wszyscy, którzy mu swoje poruczyli interessa uwiadomieni byli, i wcześnie na mieyscu zmarłego Wietskiego kogo innego uplenipotentować mogli, Sąd Ziemski Słonim. niniejszą awizacyą do Gazety Kuryera Lit. podaje. Stanisław Jundził Sędzia Ziemski Słonimski. Regent Ignacy Nielubowicz.

Do Dzierżawy.

3 Niżey podpisany podaje do powszechney wiadomości, iż na mocy plenipotencyi sobie wydaney od JW. Jenerał Leytnantowey Anny Greczerowey, Starostwo Twerskie w powiecie Telszewskim położone, z dwoma folwarkami i tyluż dwornemi krestencyami, z dymow blisko dwiestu złożone, częścią powinność odbywających, a częścią płacących czynsz, wypuszcza w jedynastoletnią dzierżawę. Przeto ktoby sobie życzył Starostwo Twerskie wziąć w arędowną possesyą, raczy się udać do niżey podpisanego mieszkającego w mieście Wilnie, z ktorym i o warunki kontraktu i o summie jaka ma bydź płacona, można się ostatecznie ułożyć. Nadworny Sowietnik Wileński Gubernski Prokuror i Kawaler Hieronim Botwinko.

---

3. Roku 1822 miesiąca grudnia 1 d. w sprawie odział majątku sukcessyynego po Staniewiczach i poszukiwaniu funduszów po Zuzannie z Uwoynow Staniewiczowey, tudzież w sporze z Pisarzem Paszkiewiczem i Sędzią Łabanowskim z rzeczy nabycia przez pierwszego majątku tak nazwanego Bordzie a przez drugiego Floryaniszek, także z burzycielami w porządku wyświecenia potrzeby konkursu i exdywizyi tychże majątków między Łabanowskiemi i Staniewiczami i dalszemi i za remissą Sądu Głównego Litewsko Wileńskiego departamentu 2go wprowadzoney, Sąd Ziemski powiatu trockiego po wielu wstępnych wyrokach, naznaczył nakoniec pod dniem 30 ominionego listopada, tak podług sądowych żądań jako też stosowną do rodzaju sprawy w ogólności na wszystkich stronach wzajemną komportacyą dokumentów i rozmaitych dowodów, tak do wyświecenia majątków Staniewiczowskich, funduszów z głowy Zuzanny Uwoynianki, jako też dowodów i papierów dla kredytorów, pretensorów i massy posługujących na dzień siódmy stycznia następującego 1823 roku, z persystencyą czterodniową do kancellaryi ziemskiey trockiey. 2 Inwentacyą wszelkich majątków Staniewiczowskich uznał, z terminem jey rozpoczęcia od dnia piętnastego teraźnieyszego grudnia i potem w każdym czasie, z poleceniem pokazania doczesnego possessora, oraz intrat przychodzących, i stanu tego majątku, deklarując przez Gazetę Kuryera Litewskiego ogłosić, iżby wszystkie strony tak wyrażonym dekretem połączone jako też w następnym przypadnieniu stosunki objawić mogące, komportacyą spełniły i względem potrzeby użyczenia aktów dostateczne uczyniły przedstawienia. O czem niniejszą czyniąc awizacyą zaświadcza, że ta do Gazety Kuryera Litewskiego przyjętą bydź powinna. Prezydent Józef Zyliński. Sędzia Ziemski Trocki Józef Rossochacki. Adam Strawiński Pisarz Ziemski Ptu Trockiego. Augustyn Łukaszewicz Regent Dekretowy.

Sąd Exdywizorski.

3. Sąd Taxatorsko Exdywizorski Dekretami Sądu Głównego 2go departamentu Obwodu Białostockiego, jednym w roku 1818 maja 14, drugim w roku teraźnieyszym 1822 maja 4 dnia ferowanemi, w dobrach Koplanach w Obwodzie i Powiecie białostockim, na usatysfakcyonowanie kredytorów do massy Józefa Orsetego i do majątku zeszłego JW. Wiktora Grądzkiego Stackiego Sowietnika Marszałka Obwodu Białostockiego i kawalera, mających pretensye ustanowiony. Pierwszych niniejszym zawiadamia, że konkurs jeszcze za byłego rządu pruskiego na majątek zeszłego Józefa Orsetego podniesiony, a następnie w Sądzie Głównym Obwodu Białostockiego 2go Departamentu przez kredytorów tegoż poparty w dniu 23 apryla następnego 1823 roku przez sąd niniejszy sposobem taxy i exdywizyi wszelkich funduszow tegoż ostatecznie na gruncie dóbr Koplan uskutecznionym zostanie. Drugich zaś wzywa: iżby, mający z jakiegobądź źródła do zeszłego JW. Marszałka Grądzkiego pretensye, po uzyskaniu satysfakcyi z majątku jego z taxy i exdywizyi wieczystey jednoczasowie w dobrach Koplanach w powyżey wyrażonym terminie 23 apryla 1823 roku ostatecznie odbyć się mającey, osobiście lub przez prawnie umocowanych plenipotentow, do tegoż Sądu pod upadkiem w rzeczy, czyli wieczną omissyą jawili się i stawili. Dan roku 1822 maja 27 dnia. Jan Pułkowski prezydujący Exdywizor. Wincenty Łapiński Sędzia Exdywizor. Józef Pieńkowski Asessor Exdywizor. Regent Sądu Exdywizorskiego Stanisław Laszkiewicz.

Obserwacye meteorologiczne.	Czas obserwacyi		Wysokość Barom.		Wys. Ther. Reau.		Wiatry.	Odmiana w powietrzu
	dnia 20	średnia	28 cal. 3 8	lin.	— 7 58	stopni	Południ. Zachodni	Śnieg
	dnia 21	średnia	28 — 2 83	—	— 9 83	— —	Południ. Wschodni	Pogoda
	dnia 22	godz. 8	28 — 4 9	—	— 11, [illegible]	— —	Północ. Zachodni	Pogoda

---

Numer poniedziałkowy Kuryera Litewskiego, jako przypadający w dzień pierwszy święt Bożego Narodzenia, nie wyydzie.